

2014-32-0152-00018/2015-32-0152-00028

Skrivelse af 20. juni 2014 fra Syd- og Sønderjyllands Politi

Ved ankomst til et slagteri fandtes en so ved det levende syn at være tydelig halt på venstre forben og højre bagben. Soen havde tillige en hævelse og et åbent skuldersår på venstre skulder. Soen var yngre med et huld lidt under middel. Soen lagde sig straks ned i sygestien, men rejste sig ved embedsdyrlægens kliniske undersøgelse. Soen stod med let krummet ryg og forsøgte konstant at aflaste venstre forben og højre bagben. Soen var svært støttehalt på venstre forben, som den helst holdt løftet fra underlaget og middelsvært støttehalt på højre bagben, som den aflastede ved at løfte det eller føre benet fremad. Soen lagde sig besværet ned under undersøgelsen og virkede nedstemt. Ved palpation af såret udviste soen smertereaktion samt ubehag. Den sigtede landmand oplyste, at soen havde været i behandling i en sygesti og var tilset af en dyrlæge. Han havde diskuteret med dyrlægen hvorvidt den var transportegnet, det havde dyrlægen ment, men at den skulle transporteres adskilt fra de andre grise. Dette var ikke sket, selvom han havde bedt om det.

Rådet udtalte:

Bemærkninger:

Det Veterinære Sundhedsråd har taget resultatet af retsmødet den 4. december 2013 i Retten i Sønderborg, hvorefter bilag 15 (Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse af 14. marts 2013), udgår af sagen, til efterretning.

Rådet ønsker dog at henlede opmærksomheden på, at det fremgår af Højesterets dom U.2000.627H, at Det Veterinære Sundhedsråd kan udtale sig om, ”hvorvidt en adfærd, der nærmere er beskrevet i spørgsmål til Rådet, indebærer en uforsvarlig behandling af dyr eller eventuelt en mishandling eller grovere uforsvarlig behandling, jf. dyreværnslovens § 1, § 28, stk. 1, og § 29, stk. 1.”.

Rådet medgiver, at de tidligere stillede spørgsmål i den foreliggende sag ikke var konkret formuleret, og dermed formentlig ikke levede op til kravene i Rigsadvokatens meddelelse nr. 2/2008. Rådet finder dog, at Rådets tidligere besvarelse i den foreliggende sag lå inden for rammerne af loven og Højesterets præmisser i førnævnte sag uagtet spørgsmålenes formulering. Rådet gjorde således rede for de faktiske forhold, som blev lagt til grund for udtalelsen om graden af uforsvarlighed af adfærd i sagen.

Rådet ønsker endvidere at henlede opmærksomheden på, at Højesteret i førnævnte sag også slog fast, at en udtalelse fra Det Veterinære Sundhedsråd om graden af uforsvarlighed ved en adfærd, er omfattet af retsplejelovens § 877, stk. 2, nr. 5 (nu § 871, stk. 2, nr. 5), og derfor kan benyttes som bevis, selvom udtalelsen er ensidigt indhentet af politiet forud for tiltalerejsning, idet tiltalte har adgang til at stille supplerende spørgsmål til Rådet eller indhente udtalelse fra andre sagkyndige.

Endelig bemærkes det, at Østre Landsret ved kendelse af 26. juni 2014 tillod anklagemyndigheden at benytte en udtalelse fra Det Veterinære Sundhedsråd. Landsretten henviste til den ovenfor citerede præmis fra Højesteret. Landsretten lagde herudover vægt på, at Det Veterinære Sundhedsråd i sin udtalelse havde redegjort for de faktiske omstændigheder, som Rådet havde tillagt væsentlig betydning for udtalelsen.

Med disse bemærkninger afgives følgende udtalelse:

Spørgsmål 1:

Hvorvidt skaderne på soen kan antages at være fremkommet i forbindelse med transport?

Svar ad 1:

Følgende fremgår af Sektion for Patologi, Institut for Veterinær Sygdomsbiologi, KU-SUND, som udførte patoanatomisk undersøgelse af de nedfrosne præparater, bestående af hele venstre forben, højre hofted med omkringliggende muskulatur og overliggende hud. Begge præparater var slagtemæssigt behandlet:

"Ved undersøgelsen fandtes ved sektion af skulderområdet et cirkulært sår, der målte ca. 4,5 cm i diameter, over skulderbladsknuden. Omkring såret var en hævelse på ca. 1 cm. Sårets kanter var røde, ujævne og nekrotiske (med vævsdød), og i bunden af såret kunne den underliggende knogle palperes. Fra såret kunne der i hele sårets omkreds sonderes en ca. 1-2 cm dyb lommedannelse under huden. Efter gennemsavning af skulderen fandtes nekrotisk væv i såret strækkende sig ned til knoglevævet. Knoglevævet var sæde for bindevævsnydannelse i den yderste del af tuber spina scapula (skulderbladskammen). Sårstanden var omgivet af et ca. 2 cm tykt bindevæv. Ved sektion af resten af forbenet fandtes kronisk ulcerativ (tab af ledbrusk) ledbetændelse i skulderleddet med bindevævsfortykkelse af ledkaplsen. Det nydannede bindevæv omkring leddet havde en tykkelse på ca. 0,6 cm.

Omkring leddet fandtes en fistel (kanal) med central blødning og nekrose omgivet af et ca. 1 cm tykt bindevæv. Endvidere fandtes i venstre albueled en kronisk ulcerativ arthrose med bruskflapdannelse. Ledkaplsen var stedvist fortykket med ca. 1,3 cm nydannet bindevæv.

Ved sektion af hoftedledet fandtes komplet transvers (tværgående) fraktur gående igennem vækstlinien i lårbenshalsen (epiphysiolysis capitis femoris). Knogleenderne var afrundede, og frakturen var omgivet af et lag nydannet binde- og knoglevæv. Det nydannede binde- og knoglevæv havde en tykkelse på ca. 3 cm. I hoftedledet fandtes en kronisk ulcerativ arthrose.

På baggrund af de observerede forandringer blev det konkluderet, at skulderen var sæde for et skuldersår grad 3, idet det ud fra reaktionen i knoglen vurderedes tidligere at have været et grad 4 sår. Desuden forelå en kronisk ulcerativ ledbetændelse med fisteldannelse i skulderleddet, kroniske, ulcerative arthroses i albue- og hofted samt en kronisk komplet transvers fraktur af

lårbenshalsen (epifysiolyse capitis femoris). Samtlige forandringer i begge præparater vurderedes at have en alder på flere uger."

Lægges ovennævnte til grund, kan læsionerne/skaderne således ikke være fremkommet i forbindelse med transport.

Spørgsmål 2:

Om skaderne på soen kan antages at være blevet forværret i forbindelse med transport?

- a. Hvis ja - hvorledes?
- b. Hvis skaderne kan antages at være fremkommet eller forværret i forbindelse med transporten af soen - hvorvidt soen forinden transporten kunne læsses og transporteres uden smerte, lidelse, angst, varigt mén eller væsentlig ulempe?

Svar ad 2:

- a) Lægges svar ad 1 samt svar ad 3 til grund kan sårskorpen på det ikke afhelede skuldersår være læderet under transporten. Rådet finder på baggrund af svar ad 1 og 3 ikke, at skaderne ellers kan antages at være blevet forværret. Rådet finder det sandsynligt, at soen med de påviste lidelser og symptomer under den uvante proces med læsning og transport kan have medført en forværring af symptomet halthed.
- b) Alt andet lige har de påviste læsioner både inden og efter transporten medført tydelig og let erkendelig halthed, således som det også fremgår af anmeldelsen. Soen burde ikke have været læsset og transporteret levende til slagting.

Spørgsmål 3:

Hvorvidt soens tilstand kunne have været afhjulpet, og hvorledes den burde have været afhjulpet og hvorvidt dette kunne være sket tidligere?

Svar ad 3:

Følgende fremgår af embedsdyrlægens anmeldelse af 18. april 2012: "Soen var ikke adskilt fra øvrige dyr under transporten. Soen blev læsset af bilen på slagteriet kl. 12.10. Undertegnede embedsdyrlæge forestod det levende syn af soen og bemærkede soens haltheder og skuldersår, da den var ved at gå af bilen, dvs. på ca. 3-4 meters afstand. Soen var tydeligt halt på venstre forben og højre bagben og havde en hævelse og et åbent skuldersår på venstre skulder."

“Soen var en yngre so med huld lidt under middel. Den lagde sig i sygestien straks efter aflæsning, men rejste sig igen, da undertegnede begyndte at undersøge soen. I stående tilstand havde soen let krummet ryg og forsøgte konstant at aflaste venstre forben og højre bagben ved skiftevis at undgå at lægge vægt på de to ben. Soen var svært støttehalt på venstre forben, som den helst holdt løftet fra underlaget, og middelsvært støttehalt på højre bagben, som den løftede eller aflastede ved at føre benet fremad.”

”I løbet af undersøgelsen lagde soen sig ned igen. Den lagde sig meget forsigtigt og aflastede forbenene ved at lægge vægt over på trynen, idet den pressede trynen mod stibunden, mens den lagde sig. Soen lå ned under en stor del af undersøgelsen og virkede noget nedstemt.“

“Huden på soens venstre side (hoved, hals, krop og dele af benene) var generelt let fortykket og en smule rødlig samt mindre behåret i forhold til huden på soens højre side. Dette gav indtryk af, at soen havde ligget mere på venstre side end på højre.”

“Soens højre bagben havde ingen synlige hævelser eller sår. Der var ikke nogen ømhed ved palpation (fast berøring) af benet. Det var ikke muligt at undersøge bevægeligheden i bagbenets led, da soen strittede imod undersøgelsen. Der var tydelig svind af muskulaturen i højre skinke, hvilket indikerede, at soens halthed havde stået på i en længere periode”.

“Soens venstre forben var hævet fra skulderled til forknæ med størst hævelse omkring og lige under skulderleddet. På ydersiden af benet var der lidt under albueleddets niveau to cirkulære overfladiske sår hver med en diameter på cirka 1 cm. Hævelsen omkring skulderleddet var fast, og soen viste smerteytringer både ved fast palpation og ved forsigtig, passiv bevægelse (bøjning og strækning) af leddet. Soen viste smerte ved at skære tænder, hyle op og forsøge at slippe væk fra undersøgelsen.”

“På venstre skulder havde soen et alvorligt åbent skuldarsår. Der var ingen tegn på forsøg på behandling i form af salve eller sårpray. Der var lettere adhærence (sammenvoksning) mellem huden og den underliggende knoglestruktur som tegn på, at skaderne under såret gik helt ned til det underliggende fremspring på skulderknoglen. Såret var 3 cm i diameter. Sårkanterne var glatte og afrundede. Hele vejen rundt i sårkanten var der en cirka 3-4 mm bred kant af nydannet tynd, lys, ubehåret hud og indenfor denne kant var der en få mm bred stribe af granulationsvæv (arvæv, som ikke er dækket af hud). Den nydannede hud i randen af såret indikerede, at såret på et tidligere tidspunkt havde haft en større diameter, og at såret var under begyndende opheling på undersøgelsestidspunktet. Bunden af såret var dækket af granulationsvæv, som havde en uregelmæssig, mørktfarvet og delvist nekrotisk (vævsdød) overflade. Der var en tynd belægning af ildelugtende grålig pus i bunden af såret. Såret var ca. 1,5 cm dybt i næsten hele sin udstrækning, (bilag 2, billede nr. 11). Ved palpation af sårbunden, kunne det underliggende knoglefremspring på skulderbladet føles under et tyndt lag granulationsvæv. Omkring såret var der en fast hævelse på ca. 7,5 cm i diameter og af ca. 2 cm's tykkelse. Der var rødme og hårløshed i huden omkring såret. Fra såret flød en klar, blodtilblandet væske. Soen ytrede

smerte og ubehag ved selv lettere palpation af huden omkring skuldarsåret op til ca. 5 cm fra sårranden. Den ytre desuden smerte ved let palpation af kanten og bunden af såret. Soen ytre smerte ved at skære tænder, udstøde kraftige grynt, rejse sig og humpe væk. Ved fortsat palpation af området forsøgte soen at undvige undersøgelsen ved at presse venstre skulder ind mod inventaret.”

Lægges ovennævnte samt svar ad 1 til grund, finder Rådet, at soens situation for længst burde have været afhjulpet, hvilket ud fra det foreliggende bedst ville være sket ved at aflive den.

Spørgsmål 4:

Hvorvidt der efter Rådets opfattelse er tale om en uforsvarlig behandling, grovere uforsvarlig behandling eller mishandling af dyr?

- a. I forbindelse med transporten af soen?
- b. Ved ikke at have afhjulpet soens tilstand tidligere?

Svar ad 4:

Lægges svar ad 1-3 samt fremsendte sagsakter til grund, finder Rådet, at soens situation for længst burde have været afhjulpet, hvilket ud fra det foreliggende bedst ville være sket ved at aflive den straks skaderne på højre bagben og venstre forben blev identificeret. De påviste læsioner har medført tydelig og let erkendelig halthed, således som det også fremgår af anmeldelsen. Soens skader burde have været identificeret straks ved de daglige tilsyn. Soen burde således ikke have været transporteret levende til slagting. Under sygdomsforløbet i besætningen samt under læsning og transport har den været udsat for høj grad af smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe.

Rådet finder, at soen i besætningen, samt ved at være sendt levende til slagting, har været udsat for groft uforsvarlig behandling, jf. dyreværnslovens § 1 og 2.

Rådet finder, at soen under læsning og transport samt ved tillige ikke at være adskilt fra de andre dyr under transporten, har været udsat for groft uforsvarlig behandling, jf. dyreværnslovens §§ 1 og 2.

Spørgsmål 5:

Hvorvidt sagen i øvrigt giver Rådet anledning til bemærkninger?

Svar ad 5:

Nej.

Spørgsmål stillet af sigtedes advokat:

Spørgsmål A:

I øvrigt ønskes følgende spørgsmål stillet i relation til skuldarsåret:

A1) Det fremgår af bilag 3, at soen gav indtryk af at have ligget på venstre side, ikke på højre. Er det normal adfærd at lægge sig på venstre side, hvis det er forbundet med smerte?

A2) Idet det er oplyst, at Fødevarestyrelsen opdeler skuldersår i graderne 0-4 bedes oplyst, hvilken grad soens sår må antages at have været i ved pålæsningen - med angivelse af kriterierne herfor.

A3) Det fremgår af sagens bilag 3, at der var indikationer af, at såret var under begyndende opheling på undersøgelsestidspunktet. Indikerer dette, at der har været skorpe på såret inden transporten. I bekræftende fald ønskes oplyst, om dette indebærer, at der i så fald ikke var blødning eller væskesivning fra såret inden transporten.

A4) Kan sårskorpen være gået af under transporten?

Svar ad A:

Ad A1:

Denne adfærd vil være forventelig når højre bagbens hofteled er sæde for en komplet transvers fraktur gående igennem vækstlinien i lårbenshalsen (epiphysiolysis capitis femoris), som i dette tilfælde.

Ad A2:

Af svar ad 1 fremgår følgende:” ...Omkring såret var en hævelse på ca. 1 cm. Sårets kanter var røde, ujævne og nekrotiske (vævsdød), og i bunden af såret kunne den underliggende knogle palperes. Fra såret kunne der i hele sårets omkreds sonderes en ca. 1-2 cm dyb lommedannelse under huden. Efter gennemsavning af skulderen fandtes nekrotisk væv i såret strækkende sig ned til knoglevævet. Knoglevævet var sæde for bindevævsnydannelse i den yderste del af tuber spina scapula (skulderbladskammen).” Rådet vil på baggrund af dette karakterisere skuldersåret på daværende tidspunkt for en grad 3, som tidligere har været en grad 4, ved patoanatomisk graduering.

Ad A3):

Det er muligt, at der har været sårskorpe på inden transporten. Det indebærer ikke nødvendigvis, at der ikke har været blødning og/eller ”væskesivning” fra såret.

Ad A4):

Ved transport af dyr med ikke afhelede sår, kan det ske, at sårskorpen læderes.

Spørgsmål B:

Vedr. 2 og 3 - halthed på venstre forben og højre bagben samt generelt for alle tre angivne skavanker:

- B1) Er det korrekt, at søer, der leveres til slagtning, normalt kan karakteriseres som udtjente produktionsdyr - og svarer den af sagen omfattede so til denne beskrivelse?

- B2) Er det korrekt, at søer, når de lukkes sammen, f.eks. under transport, normalt vil slås for at danne rang?
- B3) Det fremgår af bilag 3, at der på ydersiden af soens venstre forben lidt under albueleddets niveau var to cirkulære, overfladiske sår med en diameter på ca. 1 cm. Kan disse sår være opstået under transporten i forbindelse med slagsmål?
- B4) Det fremgår, at skaderne er flere uger gamle. Er det korrekt, at svin er gode til at tilpasse sig? Er det muligt at soen med den behandling, der er beskrevet af landmanden, har tilpasset sig således, at halthed ikke var umiddelbart synlig ved pålæsning?
- B5) Er det korrekt, at svinene under pålæsning normalt vil gå i flok og støtte hinanden, således at evt. halthed og skuldarsår derved ikke er umiddelbart synlige under pålæsningen?
- B6) Kan haltheden forværres under transporten?

Svar ad B:

Ad B1):

Ofte vil søer, der sendes til slagtning være dyr, som af den ene eller anden grund ikke længere kan opfylde kravene til, hvad der forventes af disse i en moderne produktion. Rådet kan ikke på baggrund af sagens akter vurdere, hvorvidt den ville have været egnet til videre produktion, når der ses bort fra soens beskrevne skader.

Ad B2):

Jf. § 1, i bekendtgørelse nr. 120 om forelæggelse af veterinærfaglige spørgsmål for Det Veterinære Sundhedsråd og Fødevarestyrelsen kan parterne i straffesager og offentlige myndigheder forelægge konkrete spørgsmål, dvs. de skal vedrøre sagens fakta, veterinærfaglige spørgsmål til udtalelse. Rådet besvarer således ikke generelle spørgsmål og skal henvise til, at der opsøges relevant litteratur på området. Der kan endvidere henvises til vejledning nr. 41 af 10/06/2005 til bekendtgørelse om forelæggelse af veterinærfaglige spørgsmål for Det Veterinære Sundhedsråd og Fødevarestyrelsen.

Ad B3):

Rådet kan ikke udfra det beskrevne vurdere, hvorvidt de overfladiske cirkulære sår med en diameter på ca. 1 cm på ydersiden af soens venstre forben lidt under albueleddets niveau var opstået under transporten.

Ad B4):

Lægges svar ad 1 til grund, finder Rådet det ikke muligt, at haltheden ikke var umiddelbart synlig ved pålæsning, og at soen skulle have tilpasset sig. Se endvidere svar ad 2.

Der skal endvidere henvises til svar ad B2.

Ad B5):

Ved læsning af svin til transport skal det sikres at dyr, som ikke er transportegnede, til enhver tid identificeres og kan tages fra. Dette sikres allerede i besætningen under de daglige tilsyn, hvor syge og tilskadekomne dyr identificeres og tages under rette behandling. Ved læsning samt drivning til udleveringsrum skal det sikres, at hvert dyr kan inspiceres, således at dyr, som ikke er transportegnede, kan tages fra.

Ad B6):

Det vil være forventeligt med de beskrevne læsioner, se svar ad 1, at haltheden forværres under transport. Rådet skal anføre, at med de beskrevne læsioner, soen har haft, har den været tydeligt smertepåvirket og halt.

Spørgsmål C:

Sigtedes advokat ønsker afklaret hvorvidt der er tale om 1 eller 2 skuldarsår. Ligesom det ønskes afklaret, hvorvidt beskrivelsen af skuldarsåret i sektionsrapporten eller embedsdyrlægens anmeldelse skal lægges til grund.

Svar ad C:

Med begrundelse i det forelagte er det Rådets opfattelse, at der er tale om et skuldarsår, som er alvorligt og åbent på venstre skulder, jf. sektionsrapport og anmeldende dyrelæges beskrivelse.

Rådet finder, at både sektionsrapporten samt anmeldende dyrlæges beskrivelse af skuldarsåret skal lægges til grund. Embedsdyrlægens beskrivelse er foretaget ante mortem (før slagtingen) og sektionen er foretaget post mortem (efter slagtingen) og efter en slagtemæssig behandling, og vil således ikke kunne fremstå identiske.

Rådet blev stillet supplerende spørgsmål ved skrivelse af 23. april 2015 fra Syd- og Sønderjyllands Politi:

Spørgsmål 1:

Den sagkyndige bedes angive hvilke behandlinger, der bør iværksættes af en so med de beskrevne benlidelser samt skuldarsår.

Svar ad 1:

I den aktuelle sag, hvor en bagvedliggende smertetilstand i ét eller flere lemmer er årsag til den forøgede liggetid, der er udgangspunktet for udviklingen af et skuldarsår, vil det være prognosen for helbredelse af haltheden, der skal være bestemmende for valget af behandling. En benskade, der har været så langvarig, at der er opstået svind af muskulatur (muskelatrofi i h. baglår på so nr. A), stiller en meget tvivlsom prognose med henblik på helbredelse og transportegnethed, således at levende

transport til slagteri ikke vil blive aktuel. Soen burde derfor på et tidligere tidspunkt have været aflivet i besætningen pga. kronisk og uhelbredelig halthed på h. bagben. Sagsakterne giver ikke mulighed for at vurdere, om skaderne i v. albue har været erkendelige i lige så lang tid.

Det tjener i sagens natur ikke noget formål at behandle på et skuldersår, når soens benskader i sig selv betinger en aflivning.

Spørgsmål 2:

Den sagkyndige bedes oplyse, om den af X oplyste behandling af soen i form af anbringelse i sygesti, behandling med salve, antibiotika og smertestillende medicin, kan være en relevant behandling af de omhandlede lidelser.

Svar ad 2:

Jf. svar ad spørgsmål 1, så ville den mest relevante behandling af soen i den aktuelle situation have været aflivning på et tidligere tidspunkt.

Er udgangspunktet for udviklingen af skuldersåret derimod ikke en kronisk og uhelbredelig lemmedidelse, vil en behandling som beskrevet af Det Veterinære Sundhedsråd i supplerende udtalelse af 23. maj 2008 om skuldersår hos søer (<http://detvetsund.dk/generelle-udtalelser/2008/supplerende-udtalelse-om-skuldersaar-hos-soeer/>) være aktuel. Forud for behandlingen af skuldersåret med blødgørende og desinficerende salve, vil en flytning til en sygesti med særligt blødt underlag i reglen være relevant. Behandling med antibiotika og smertestillende midler kan være indiceret afhængigt af de tilstedeværende diagnoser.

Spørgsmål 3:

Den sagkyndige bedes oplyse, om det er muligt efter, at soen er leveret på slagteriet at udtale sig om, hvorvidt soen - mens den opholdt sig i Xs besætning - har modtaget den af X oplyste behandling i form af anbringelse i sygesti, behandling med salve, antibiotika og smertestillende medicin efter anvisninger fra besætningsdyrlæge.

Svar ad 3:

Rådet anser det ikke for muligt ud fra det levende syn eller ved den postmortelle vurdering at afgøre, om et dyr forud for den slagtemæssige behandling har opholdt sig i et særligt sygeafsnit eller har modtaget særlig medicinsk behandling bortset fra en lokal sårbehandling.

Spørgsmål 4:

Den sagkyndige bedes oplyse, om den sagkyndige ud fra det objektivt konstaterbare materiale vedrørende soens lidelser kan udelukke, at den behandling, som soen har gennemgået i besætningen, bevirkede, at soen på ny kunne bevæge sig normalt, da den opholdt sig i besætningen, og skuldersåret helede op som følge af behandlingen.

Svar ad 4:

Den patoanatomiske beskrivelse af bruskskaderne i v. albueled og transversfrakturen af højre lårbenshoved viser en tilstand, der må forventes at have været smertefuld igennem længere tid under opholdet i leverandør-besætningen og dermed have givet anledning til tydelig halthed. Det er ikke sandsynligt, at ophold i en særlig sygeafdeling ville ændre på dette forhold. Et udviklet skuldersår ville derimod have betydeligt lettere ved at afhele, når soen var anbragt i en sygesti med særlig blød bund.

Spørgsmål 5:

Den sagkyndige bedes oplyse, om en transport af en so medfører en ekstraordinær belastning af soens bentøj i forhold til soens vante situation, hvor den opholder sig i en stald, herunder som følge af f.eks. rystelser og svingninger under transporten.

Svar ad 5:

En læsning på transportvogn og selve transporten er en uvant situation for soen, og må anses for at være en ekstraordinær belastning af bevægeapparatet for de fleste søer i kommercielle indendørs produktionssystemer. Risikoen for at påføre dyrene skader under transporten søges minimeret gennem særlige krav til transportvognenes opbygning og indretning.

Spørgsmål 6:

Den sagkyndige bedes oplyse, om det forhold, at soen på transportbilen blev sat sammen med fremmede artsfælder, kan have bevirket slagsmål søerne imellem og i bekræftende fald, om sådanne slagsmål udgør en belastning for soens bentøj samt kan bevirke, at et ophølet skuldersår springer op.

Svar ad 6:

Sammenblanding af søer vil ofte give anledning til fysisk nærkontakt og kampe af kortere eller længere varighed i bestræbelserne på at etablere en intern rangorden. Denne adfærd skønnes at være mest udtalt på opsamlingspladsen og under pålæsning/aflæsning. Undersøgelser viser, at dyrene ligger roligt ned under størstedelen af transporten. Aggressiv adfærd mellem søer under etablering af rangorden vil typisk være hovedkast mod skulder/halsregion på artsfællerne. Delvist afhelede sår over skulder-kammen vil derfor let kunne bryde op. Skader på bevægeapparatet som følge af opspring er mindre sandsynlig pga. den begrænsede bevægelsesfrihed under transporten. Afhængigt af de konkrete fysiske forhold omkring opsamlingspladser, udleveringsrum mv. kan det ikke udelukkes, at dyrene kommer til skade hér. Dvs. i timerne inden pålæsning.

Spørgsmål 7:

Den sagkyndige bedes oplyse, om den halthed hos soen samt det skuldersår på soen - som embedsdyrlægen på slagteriet har beskrevet - kan være opstået under transporten, herunder evt. som følge af rystelser / svingninger under transporten og / eller slagsmål.

Svar ad 7:

Jf. svar ad spørgsmål 4 og spørgsmål 6, anser Rådet det for usandsynligt, at haltheden som embedsdyrlægen beskriver i forbindelse med modtagelsen af soen på slagteriet, skulle være opstået under transporten. Der ses heller ikke på videooptagelsen af soen efter aflæsningen tegn på alvorligere slagsmålsskader i form af rifter eller friske bidsår bortset fra en frisk blødning direkte fra skuldersåret.

Spørgsmål 8:

Den sagkyndige bedes oplyse, om der i de meddelte oplysninger, sagens bilag i form af anmeldelse af 18.04.2012 til Syd- og Sønderjyllands Politi (bilag 1), billedmateriale (bilag 2) og patoanatomiske rapport (bilag 3) er forhold / oplysninger, der bevirker, at landmand X og chauffør Ys forklaringer om, at soen gik normalt ved pålæsning og ikke havde et åbent skuldersår på dette tidspunkt, må anses for usandsynligt.

Svar ad 8:

Med baggrund i embedsdyrlægens beskrivelse af soen i forbindelse med modtagelsen på slagteriet, videooptagelserne, de beskrevne slagtefund og den patoanatomiske rapport, vil Rådet anse det for usandsynligt, at soen var haltfri ved pålæsningen. Skuldersåret kan i princippet godt have været dækket af en sårskorpe, der under transporten er blevet læderet eller er faldet af. Der skal i øvrigt henvises til svar ad spørgsmål 4.

Spørgsmål 9:

Den sagkyndige bedes oplyse, om der i de meddelte oplysninger, sagens bilag i form af anmeldelse af 18.04.2012 til Syd- og Sønderjyllands Politi (bilag 1), billedmateriale (bilag 2) og patoanatomiske rapport (bilag 3) er forhold / oplysninger, der bevirker, at den sagkyndige anser det for usandsynligt, at de forhold, der blev konstateret på soen på slagteriet, kan være opstået under transporten.

Svar ad 9:

Se svar ad spørgsmål 8.

Spørgsmål 10:

Den sagkyndige bedes på baggrund af Fødevarestyrelsens Vejledning til vurdering af skuldersår i forbindelse med kontrol af 4. juli 2014, bilag 4, - bl.a. på baggrund af udtalelsen i bilag 3, side 3, sidste afsnit (politianmeldelse af 18.04.2012) om, at

"Såret var 3 cm i diameter. Sårrendene var glatte og afrundede. Hele vejen rundt i sårkanten var der en ca. 3- 4 mm bred kant af nydannet tynd, lys, ubehåret hud og indenfor denne kant var der en få mm bred stribe af granulationsvæv (arvæv, som ikke er dækket af hud)"

- angive, om den sagkyndige finder:

at der er tale om "ingen eller små skuldersår", jfr. vejledningen af 2014, side 5, eller lette skuldersår, jfr. vejledningen, side 5, eller svære skuldersår, jfr. vejledningen, side 6.

Svar ad 10:

Med udgangspunkt i Fødevarestyrelsens *Vejledning til vurdering af skuldersår i forbindelse med kontrol* er det Rådets opfattelse, at der er tale om et svært skuldersår, der har gennemgået en betydelig grad af afheling, således at det i udbredelse nu kan rubriceres som et lettere skuldersår.

Spørgsmål:

Rådet bedes komme med en udtalelse vedrørende advokat Zs bemærkninger om, at Rådet i udtalelse af 10. december 2014 ikke har forholdt sig til Fødevarestyrelsens seneste vejledning af 4. juli 2014 om skuldersår.

Svar:

Det Veterinære Sundhedsråd er et uafhængigt fagligt organ, der på baggrund af specifikke veterinærfaglige spørgsmål afgiver svar til rekvirenten. Rådets besvarelser tager til enhver tid udgangspunkt i den veterinærfaglige viden, der er tilgængelig på det tidspunkt eller i det tidsrum hvori en given problemstilling udvikler sig i, dermed også det veterinærfaglige materiale, som er relevant for den konkrete sag.

Fødevarestyrelsens interne vejledninger læner sig på en række områder op af specifikke og generelle udtalelser fra Det Veterinære Sundhedsråd og er dermed på tilsvarende måde baseret på videnskabelig dokumentation. Det betyder imidlertid ikke, at Rådets udtalelser nødvendigvis vil være samstemmende med f.eks. Fødevarestyrelsens vejledninger i de konkrete sager.

Rådet blev stillet yderligere supplerende spørgsmål ved skrivelse af 7. august 2015 fra Syd- og Sønderjyllands Politi:

Spørgsmål 1:

Den sagkyndige bedes angive hvilke behandlinger, der bør iværksættes af en so med de beskrevne benlidelser samt skuldersår.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Hvis man konstaterer benbrud på en so skal den aflives straks, men i mange tilfælde er det yderst vanskeligt at stille denne diagnose. Det gælder især hvis bruddet ligger i hofte, lårben, skulder og overarmsknogle, da disse er omgivet af store muskelgrupper som helt eller delvist stabiliserer bruddet på en måde der gør det svært at stille diagnosen. Det man i disse tilfælde kan konstatere er halthed og smerteytring ved passiv bevægelse af benet, men disse kliniske tegn kan også ses ved andre lidelser som f.eks. ledbetændelse og skade på ledbrusk.

Hvis der ikke med sikkerhed kan stilles diagnosen "benbrud" er en relevant behandling ved svær halthed, isolering i sygesti og behandling med smertestillende medicin. Hvis der tillige er mistanke om en infektiøst betinget ledbetændelse vil samtidig behandling med antibiotika være relevant.

Skuldarsår opstår oftest i den første uge efter faring. Hvis et skuldarsår udvikler sig i farestalden fra det der i fødevarestyrelsen vejledning hedder et let skuldarsår til det der i samme vejledning hedder svært skuldarsår, skal soen fravænes og placeres i sygesti. Opstår skuldarsåret i andre staldafsnit og forværres det fra let til svært, skal soen isoleres i sygesti. Ses der tegn på infektion kan behandling med antibiotika være relevant. Behandling med salve kan være relevant for at begrænse skaderne og fremme sårhelingen.”

Rådets kommentarer til svar ad 1:

Det er Rådets opfattelse, at dyrlæge D1s besvarelse af spørgsmålet bygger på helt generelle og overordnede betragtninger. I den sammenhæng er de beskrevne anbefalinger helt korrekte. I den konkrete sag er det imidlertid Rådets opfattelse, at en bagved liggende halthed, der har været så smertefuld, at den har givet anledning til svind af lårmuskulatur, både har været langvarig og synligt erkendelig. Soen skulle derfor have været aflivet på et tidligere tidspunkt, hvor skuldarsåret måske end ikke havde været udviklet fuldt ud. Præmissen for besvarelsen har altså været en kronisk og uhelbredelig halthed og ikke udvikling af et skuldarsår.

Spørgsmål 2:

Den sagkyndige bedes oplyse, om den af X oplyste behandling af soen i form af anbringelse i sygesti, behandling med salve, antibiotika og smertestillende medicin kan være en relevant behandling af de omhandlede lidelser.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Jævnfør svaret på spørgsmål 1, finder jeg at den valgte behandling ud fra et generelt synspunkt er relevant. Da der ikke er fremsendt yderlige oplysninger om præparatvalg, dosering og behandlingstid kan jeg ikke udtale mig mere specifikt om behandlingens relevans og tilstrækkelighed.”

Rådets kommentarer til svar ad 2:

Rådet henviser i sit svar til svaret ad spørgsmål 1, men siger samtidigt, at havde udgangspunktet for udviklingen af skuldarsåret ikke været en kronisk og uhelbredelig halthed, så ville den af X beskrevne behandling havde været relevant.

Spørgsmål 3:

Den sagkyndige bedes oplyse, om det er muligt efter, at soen er leveret på slagteriet at udtale sig om, hvorvidt soen - mens den opholdt sig i Xs besætning - har modtaget den af X oplyste behandling i form af anbringelse i sygesti, behandling med salve, antibiotika og smertestillende medicin efter anvisninger fra besætningsdyrlæge.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Efter soen er leveret på slagteri er det ikke muligt at udtale sig om, hvorvidt soen har været i sygesti eller ej.

Skulle soen være behandlet med salve, selv helt op til levering, vil det ikke være muligt at se efter transport til slagteri når dyret har gået sammen med andre dyr på vognen. Kun ved anvendelse af sårsprays med kulør vil det i nogen tilfælde kunne ses eftertransport.

Ved behandling med antibiotika og smertestillende medicin skal den for de anvendte præparaters angivne slagtefrist overholdes. Når denne slagtefrist er overholdt vil der ikke være rester af de anvendte lægemidler tilbage i slagtekroppen, og det vil derfor ikke være muligt at finde disse ved nærmere undersøgelse ved levering.

Ved alle behandlinger med lægemidler, hvor der er en slagtefrist, skal landmanden føre optegnelser over, hvilke dyr der er behandlet, hvilken dato de er behandlet og hvem der har foretaget behandlingen. Disse oplysninger skal gemmes i fem år.

Hvis de lægemidler som er anvendt til behandlingen af den omhandlede so er præparater som dyrlægen i forvejen har anvist til behandling af dyr i besætningen med de pågældende lidelser, skal der ikke forelægge specifikke anvisninger fra dyrlægen omkring behandling af det i denne sag aktuelle enkelte dyr. Er der anvendt en særlig behandling til den omhandlede so, som ikke normalt anvendes i besætningen, eller har dyrlægen selv foretaget behandling af dyret med et middel som ikke normalt anvendes i besætningen skal dyrlæge have noteret dette, f.eks. i en besøgsrapport, samt ved udfærdigelse af særskilt tilbageholdelsesseddél for det pågældende dyr.”

Rådets kommentarer til svar ad 3:

Der er enighed i besvarelsen af dette spørgsmål.

Spørgsmål 4:

Den sagkyndige bedes oplyse, om den sagkyndige ud fra det objektivt konstaterbare materiale vedrørende soens lidelser kan udelukke, at den behandling, som soen har gennemgået i besætningen, bevirkede, at soen på ny kunne bevæge sig normalt, da den opholdt sig i besætningen, og skuldersåret helede op som følge af behandlingen.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Ved den patoanatomiske beskrivelse af det materiale som har været til undersøgelse, nævnes opbygningen af nydannet bindevæv og knoglevæv. Dette vil givet stabilisere bruddet i et omfang som gør at smerterne vil være begrænsede. Den fortykkede ledkapsel i skulder- og albueled vil have tilsvarende stabiliserende effekt. Dette kombineret med anvendelse af smertestillende medicin vil overtid have mindsket de kliniske symptomer på smerte og dermed også dyrets halthed. Da soens lidelser omfatter skader på såvel venstre forben som højre bagben kan dette have været medførende til at dyrets halthed har været sværere at erkende da dets vægt ved bevægelse belaster benene diagonalt.

Det er derfor overvejende sandsynligt at haltheden ikke har kunnet konstateres ved halthed på det enkelte angrebne ben, men måske ved meget grundig undersøgelse har kunnet ses som en kortere bevægelse på venstre forben og højre bagben sammenlignet med bevægelsen over højre forben og venstre bagben. Det at muskulaturen på højre bagben er svundet taler for at dette har været tilfældet.

Både den kliniske beskrivelse foretaget af embedsdyrlægen og den senere patoanatomiske bedømmelse af skuldersåret viser at det har været under normal og ukompliceret opheling.”

Rådets kommentarer til svar ad 4:

Det er Rådets opfattelse, at den konstaterede fraktur har været forbundet med smerte, og denne smerte er årsag til muskelsvindet i h. baglår. En samtidig smerte i det modstående forben ledsaget af anvendelse af smertestillende lægemidler kan, som anført af D1, medvirke til at vanskeliggøre en præcis lokalisering af smerten. Det er ikke Rådets opfattelse, at et ophold i en sygesti af en so med de beskrevne lidelser ville kunne føre til en genetablering af et normalt bevægelsesmønster.

Ophold i sygesti og korrekt lokalbehandling af et skuldersår vil øge sandsynligheden for en opheling.

Spørgsmål 5:

Den sagkyndige bedes oplyse, om en transport af en so medfører en ekstraordinær belastning af soens bentøj i forhold til soens vante situation, hvor den opholder sig i en stald, herunder som følge af f.eks. rystelser og svingninger under transporten.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Ja - læsning på bilen, sammenblanding med andre, transport til og aflæsning på slagteriet er en voldsom belastning af dyrets ben. Belastningen under transport vil være ekstraordinær belastende sammenlignet med dyrets vante situation hvis det inden transport har gået i en sygesti og derfor ikke i det daglige har været udsat for skub og anden interaktion fra stifæller.”

Rådets kommentarer til svar ad 5:

Der er enighed i besvarelsen af dette spørgsmål.

Spørgsmål 6:

Den sagkyndige bedes oplyse, om det forhold, at soen på transportbilen blev sat sammen med fremmede artsfælder, kan have bevirket slagsmål søerne imellem og i bekræftende fald, om sådanne slagsmål udgør en belastning for soens bentøj samt kan bevirke, at et ophelt skuldersår springer op.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Søer der ikke er vant til at gå sammen vil ofte begynde rangordenskampe så snart sammenblandingen sker. Risikoen er størst så længe bilen holder stille, både ved på- og aflæsning, samt hvis bilen efter pålæsning hos X har holdt stille undervejs, f.eks. ved pålæsning af dyr på andre ejendomme inden ankomst til slagteri, eller ved ankomst til slagteri såfremt bilen ikke har kunnet køre direkte til rampen. Sådanne rangordenskampe vil være stærkt belastende for dyrenes ben.

Som skuldersåret er beskrevet såvel af den kontrollerende dyrlæge, før og efter slagtning, som ved den senere patoanatomiske beskrivelse, er der tale om et sår under opheling, men ikke et som er fuldstændigt ophølet. Under ophelingen dannes der, som beskrevet, en rand af bindevæv. Dette væv er ret skrøbeligt og ved puf/stød, kontakt med inventar og ved slagsmål er der stor risiko for at det beskadiges og blødning vil ses om følge heraf. En nydannet såvel som en ældre sårskorpe vil ligeledes kunne afstødes og få såret tit at fremstå som åbent. Der er intet i de fremsendte beskrivelser som godtgør at såret ikke har været synligt ved pålæsning, men det kan godt have været tørt og med skorpe, og derfor ikke til hinder for at dyret kunne transporteres.”

Rådets kommentarer til svar ad 6:

Der er enighed i besvarelsen af spørgsmål 6.

Spørgsmål 7:

Den sagkyndige bedes oplyse, om den halthed hos soen samt det skuldersår på soen - som embedsdyrlægen på slagteriet har beskrevet - kan være opstået under transporten, herunder evt. som følge af rystelser / svingninger under transporten og / eller slagsmål.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Som nævnt under svaret til pkt. 4 og pkt. 7 vil såvel halthed som udseendet af skuldersåret kunne forværres af transport. Se endvidere svaret på spørgsmål 8.”

Rådets kommentarer til svar ad 7:

Rådet anser det for usandsynligt, at haltheden og skuldersåret skulle være opstået under transporten.

Begge tilstande ville let kunne forværres. På det punkt er der således enighed.

Spørgsmål 8:

Den sagkyndige bedes oplyse, om der i de meddelte oplysninger, sagens bilag i form af anmeldelse af 18.04.2012 til Syd- og Sønderjyllands Politi (bilag 1), billedmateriale (bilag 2) og patoanatomiske rapport (bilag 3) er forhold / oplysninger, der bevirker, at landmand X og chauffør Ys forklaringer om, at soen gik normalt ved pålæsning og ikke havde et åbent skuldersår på dette tidspunkt, må anses for usandsynligt.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Nej der er en vis sandsynlighed for at haltheden ikke har været synlig, og stor sandsynlighed for at skuldesåret ikke har været åbent. Med hensyn til muligheden for at bedømme dyrets halthed henvises til svaret på spørgsmål 4. Den særlige situation som et dyr bringes i ved flytning fra stald til udleveringsvogn, og herfra til transportbil vil i mange tilfælde også nedtone de kliniske tegn der ses på smerte (halthed) da dyret vil opfatte det som en faresituation og derfor undertrykke tegn på smerte. Dette ses især, hvis smerten og dermed haltheden inden da, f.eks. ved ophold i sygesti, er ubetydelig.”

Rådets kommentarer til svar ad 8:

Her er der uenighed om sandsynligheden for, at haltheden ved pålæsningen forud for transporten har været erkendelig eller ej. Rådet vurderer på baggrund af videooptagelserne ved aflæsningen og de patoanatomiske beskrivelser, at det er *usandsynligt*, at soen har været haltfri ved pålæsningen. D1 vurderer, at der er en *vis* sandsynlighed for haltfrihed. M.h.t. skuldarsåret er der enighed i vurderingen.

Spørgsmål 9:

Den sagkyndige bedes oplyse, om der i de meddelte oplysninger, sagens bilag i form af anmeldelse af 18.04.2012 til Syd- og Sønderjyllands Politi (bilag 1), billedmateriale (bilag 2) og patoanatomiske rapport (bilag 3) er forhold / oplysninger, der bevirker, at den sagkyndige anser det for usandsynligt, at de forhold, der blev konstateret på soen på slagteriet, kan være opstået under transporten.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Det er overvejende sandsynligt at dyrets tilstand er blevet betydeligt forværret under transporten. De skader der blev fundet på slagteriet (benbrud, ledforandringer og skuldarsår) er alle af ældre dato og har været til stede ved pålæsning hos X, men de kliniske tegn på ledsmerter og beskrevne forandringer af skuldarsåret kan godt være opstået under transport, eller som minimum være blevet betydeligt forværret, fra det knap synlige til det udtalte billede som er dokumenteret efter levering til slagteriet.”

Rådets kommentarer til svar ad 9:

Her er der enighed om, at skaderne nødvendigvis må have været til stede allerede ved pålæsningen. Uenigheden angår alene muligheden for at kunne have erkendt de kliniske symptomer inden transporten. Det er Rådets vurdering, at symptomerne har været til stede, mens D1 vurderer, at de kliniske tegn på smerte kan være opstået under transporten.

Spørgsmål 10:

Den sagkyndige bedes på baggrund af Fødevarestyrelsens Vejledning til vurdering af skuldarsår i forbindelse med kontrol af 4. juli 2014, bilag 4, - bl.a. på baggrund af udtalelsen i bilag 3, side 3, sidste afsnit (politianmeldelse af 18.04.2012) om, at

"Såret var 3 cm i diameter. Sårrendene var glatte og afrundede. Hele vejen rundt i sårkanten var der en ca. 3- 4 mm bred kant af nydannet tynd, lys, ubehåret hud og indenfor denne kant var der en få mm bred stribe af granulationsvæv (arvæv, som ikke er dækket af hud)".

- angive, om den sagkyndige finder:

at der er tale om "ingen eller små skuldarsår", jfr. vejledningen af 2014, side 5, eller lette skuldarsår, jfr. vejledningen, side 5, eller svære skuldarsår, jfr. vejledningen, side 6.

Fagdyrlæge D1s svar:

”Ud fra Fødevarerstyrelsens vejledning til vurdering af skuldarsår er der tale om et "let skuldarsår".

Bemærkning vedr.: Klinisk skala og patoanatomisk bedømmelse af skuldarsår.

Det kan umiddelbart virke selvmodsige at et skuldarsår på den ene side ved en klinisk bedømmelse vurderes som "let", mens det ved patoanatomisk vurdering vurderes til grad 3, med tegn på tidligere at have været grad 4, som det er tilfældet i denne sag.

Forklaringen på dette er at den kliniske skala er defineret på baggrund af en omfattende undersøgelse af søer med forskellige grader af skuldarsår.

Formålet med denne undersøgelse var at fastlægge en klinisk skala som med stor sikkerhed (specificitet) kunne udpege dyr med alvorlige skuldarsår. Skalaen skal kunne benyttes af såvel lægmand som fagfolk og resultatet af en vurdering medføre en ensartet bedømmelse i kategorierne "ingen eller små skuldarsår", "lette skuldarsår" og "svære skuldarsår".

Når man definerer en testmetode (in casu skuldarsårsmåling) som med sikkerhed skal kunne anvendes til at anklage svineproducenter og andre, er det vigtigt at testens sikkerhed (specificitet) er meget høj. Denne metode har en specificitet tæt på 100 %. Når man vælger en test med høj sikkerhed vil man samtidig miste noget af dens sensitivitet, dvs. at der findes en risiko for at skuldarsår der bedømmes som "lette", i enkelte tilfælde vil være alvorlige vurderet efter den patoanatomiske skala (svarende til skalaens grad 3 og 4), men i andre tilfælde også vil kunne vise sig at være mindre alvorlige (grad 1 og 2).

I alle biologiske test er der en sammenhæng mellem specificitet og sensitivitet, og krav til en øget specificitet vil altid medføre et tilsvarende tab i sensitivitet.”

Rådets kommentarer til svar ad 10:

Der er delvis enighed om skuldarsårets graduering på slagtetidspunktet. Uenigheden går på at Det Veterinære Sundhedsråd vurderer, at der er tale om et svært skuldarsår, der har undergået en høj grad af afheling, således, at det i udbredelse på slagtetidspunktet nu kan kategoriseres som et let skuldarsår.

De underliggende forandringer, der afsløres ved slagteprocessen afdækker imidlertid forandringer, der er karakteristiske for svære skuldarsår.

Afgørelse:

De tiltalte blev frifundet.

Statskassen skulle betale sagens omkostninger.